

V. Magyarország és a Habsburg Birodalom

 Évszám
(korszak)

 Politikai és hadi események

1552	A törökök elfoglalták Veszprémet, Temesvárt, Drégelyt, Lippát és Szolnokot, Egert azonban nem sikerült.
1500–1572	Dobó István
1566	Szigetvár eleste (Nagy Szulejmán és Zrínyi Miklós halála).

1568 *Drinápolyi béke megkötése. Lezárultak a nagy török hadjáratok.*

1608–1619 *II. Mátyás uralkodása.*

 Évszám
(korszak)

 Tudomány, technika

1514	A magyar szokásjog írásba foglalása. [Werbőczy István: Tripartitum (Hármaskönyv)]
1526	Brodarics István feljegyzései Mohácsról.
16. század	Verancsics Antal történetíró adatgyűjtése a Mátyás uralkodása utáni időszakról és a török uralomról.

1. A mohácsi vész és az ország részekre szakadása

Évszám
(korszak)

Társadalmi, vallási,
filozófiai folyamatok

Az elfoglalt területek közigazgatási felosztása (vilajetek és szandzsákok létrehozása).

A magyar lakosság csatlakozása a lutheri és a svájci reformációhoz. Az iszlám hitre való áttérés elutasítása.
Szerzetesrendek megszűnése (kivéve: pálosok és ferencesek).

16. század vége

Parasztvármegyék kialakulása.
Mezővárosok gazdasági és társadalmi erejének növekedése.

A protestáns felekezetek egyházzá szerveződése (az ország lakosságának kb. 85%-a protestáns).

A magyar református egyház hittételeinek és szervezetének meghatározása.

1610-es évek

A jezsuiták megjelenése Magyarországon.
Rekatolizáció megindulása.

Évszám
(korszak)

Kultúra, művészet

A sarkalatos nemesi jogok rögzítése.
A Szent Korona-tan megfogalmazása.

V. Magyarország és a Habsburg Birodalom

Évszám
(korszak)

Tudomány, technika

16. század Végvárak építése.
Céhek (olajütő, szappanfőző, salétromfőző) kialakulása. Mázás edények, csempe használatának elterjedése.

16. század Török fémművesség, szőnyegszövés, bőrművesség meghonosodása Magyarországon.

Malmok (vízimalmok, hajómalomok, szárazmalomok) használata a mindennapokban.

Posztó, gombkötő, paszományos, kékfestő, kötélverő mesterségek felvirágzása.

1635 A Nagyszombati Egyetem létrejötte.
Négy fakultás működése (jogi, filozófiai, orvosi, teológiai).

1570–1637 Pázmány Péter

17. század elejétől A sarokbástyákkal megerősített kastélytípus elterjedése Nyugat-Magyarországon.

1. A mohácsi vész és az ország részekre szakadása

Évszám
(korszak)

Kultúra, művészet

1541 Az első magyar nyelvű könyv kinyomtatása hazánkban (Sylvester János: Új testamentum).

1550 A Debreceni Református Kollégium megalapítása.

16. század Muszlim iskolák, vallási, tudományos központok, török fürdők (pl. Rudas Gyógyfürdő, Király Gyógyfürdő), minaretek, síremlékek (pl. Gül Baba türbe) létesítése.
A különböző keresztény felekezetek iskoláinak létrejötte. Alsó szinten a trivium, felső szinten a quadrivium oktatása.

1555 Tinódi Lantos Sebestyén históriás énekeinek megjelenése.

16. század II. fele Főnemesi ősgalériák meghonosodása a magyar nemesi rezidenciákban.

1562 A nagyszombati jezsuita kollégium alapítása.

A magyar nyelvű szerelmi líra megteremtése (Balassi Bálint).

1590 Károli Gáspár gönci református lelkész bibliafordításának elkészülte (Vizsolyi Biblia).

Az ellenreformáció és a korai magyar barokk irodalom összefonódása.

1613 Pázmány Péter *Isteni igazságra vezérlő kalauz* című munkájának kiadása.

1626 Káldy György katolikus bibliafordítása.

Erdély sajátos enikai és vallási helyzete Erdélyből kiinduló függetlenségi küzdelmek

Évszám
(korszak)

Politikai és hadi események

1540 János Zsigmond születése.

1551 I. Ferdinánd megöleti Fráter Györgyöt.

1559–1571 János Zsigmond Erdély fejedelme.

1570 Speyeri szerződés, az önálló Erdélyi Fejedelemség létrejötte.

1602 Basta császári tábornok elfoglalta Erdélyt, megindultak a felségárulási perek (pl. Illésházy István országbíró ellen).

1604–1606 Bocskai-féle szabadságharc.

1605 A maroszeredai országgyűlésen Bocskai Istvánt Erdély, a szerencsi országgyűlésen egész Magyarország fejedelmévé választották.

1591–1606 15 éves háború.

1606 A zsitvatoroki béke lezárta a háborút, rögzítette a status quot. Bocskai és utódai megkapták Ung, Bereg és Szatmár vármegyéket.

2. Az Erdélyi Fejedelemség

Évszám
(korszak)

Társadalmi, vallási,
filozófiai folyamatok

16. század Rendi nemzet kialakulása: magyar nemesek, székely előkelők, szász patrícusok. A szász városok megerősödése

1545 A szász evangélikus egyház megalakulása Erdélyben.

1548 A tordai országgyűlés határozata alapján Erdély lakosai megmaradhattak addigi vallásukban.

1554 Az erdélyi lutheránusok egyházalapítása.

1568 Az igehirdetés szabadságának kihirdetése a tordai országgyűlésen.

1571 A négy (katolikus, lutheránus, kálvinista, unitárius) vallás szabadságának törvénybe iktatása.

Erdély kifosztása, pestisjárvány, éhínség. Az ország sorsát elpanaszoló énekek (jeremiádok) meghonosodása.

Kollektív nemesség adományozása a hajdúknak.

1606 Szabad vallásgyakorlat biztosítása az evangélikus és református felekezetek számára (bécsi béke).